

علوم، اقتصادیه و اجتماعیه

مجموعه کلا

هر آیت اون بشی کونی نشر اولنور

مؤسسی:

احمد شعیب، رضا توفیق، محمد جبار

مضمومات:

حریت، مذهبیه: احمد شعیب. — اوکوست قونت: خالد
 صالح، صالح ذکی. — تجارت اوداری: محمد جاوید. —
 اخلاق نفوسه تأثیری: رضا توفیق. — مصرده بحران
 مالی: علی سجاد. — نشریات ووقایع اقتصادیه: محمد جاوید.
 فرانسه اختلال کبیری: احمد شعیب.

مدیر و صاحب امتیازی:

محمد جبار

نسخه سی: ۱۰ غروش

استانبول

امور اباره و تحریریه: باب عالی جاده سنده هرول مطبعه سی، نومرو ۶۶

اوکوست قونت

فلسفه مبنه

فرانسه ده مؤسسات قدیمانک تخریبندن سوکره «نظریات اجتماعی» به نصب نظر دقت ایدن «کروه متفکرین» میاننده اک زیاده حائز اهمیت اولانی، شبهه سز، اوکوست قونت در.

بو ذانک مسلك فلسفیی حقهده تدقیقات اجرا ایدنلردن بعضیلری کرک مکتسبات فیه، کرک وسعت دماغیه جه، رجحاتی تقدیر ایله برابر اوکوست قوتی (ده متر)، (فوریه) ایله هم فکر عدایلرلر؛ بعضیلری ایسه (هیوم)، (لایبنج) کی بوسبوتون باشقه فیلسوفلر میاننه ادخال ایدرلر. بزجه، اوکوست قونتک بوصنفلردن نه برینه نه ده دیکرینه ادخالی دوغرو دکلدر: قونته «مقصدی» نقطه نظرندن باقیله جق اولور ایسه اولکیلرله آرزوق اتحاد ایتدیکی کورولور؛ چونکه قونتک مقصد یکانه سی «اتحاد اجتماعی» [Union Sociale] شرائطک تجدیدن عبارتدر؛ فقط بو مقصده وصول ایچین تعقیب ایتدیکی ویا اتمک ایتدیکی طریق نقطه نظرندن باقیله جق اولور ایسه بوراده قونت دیکرلریله اتحاد ایدرکی اولور. مع مافیه قوتی بو طریقده معاصرینندن تفریق وتمیز ایدن برشی واردر که اوده، هیئات اجتماعییه عائد تصورات نظریه فک ید اقتدارینه تسلیم و مکتسبات سائر بشریه ایله توحید و تنظیم ایدلدیجه «آهنک اجتماعی» [Ordre Social] نك تغییری ممکن اؤله مایه جنی حقهده کی ادعاسیدر.

ایشته قونتك مسلكنه صفت كاشفہ سی اولان بو نقطه نظر دن
باقیلدینی حالدہ کندیسی اوز سکیزنجی عصر میلادی « فلسفه اجتماعی » سی
میاننده تصنیف ایتک ایجاب ایدر .

اوت ! بو نقطه نظر قوتی دوزخ و دن دوزخ و یه تورغویه، دولایسیله
موندسکیویه، و بلك صمیمی اوله رق قوندورسیه ربط ایلر ؛ اوکوست
قونتك بالذات قوندورسیه « فلسفه پدرم » دیه توصیف ایتمه سی ده بو حقیقی
اثبات ایدر .

قونتك مسلکینی مختصراً تعریف ایتک ، علی الخصوص آلنی بویوک .
جلد دن مرکب اولان فلسفه سی شو بر قاج صحیفه ایچنده خلاصه ایتک
حقیقه مشکدر . مع التأسف بویولده السنه اجنبیه اوزره اکثر یازی
یازانلر، از جمله استورات میل کبی کندیسی پک یاقندن طانیانلر فلسفه سی
تنقید ایتدکلری حالدہ قونتك تعقیب ایتدیکی طریقی تمامیه کوسترمه مشاردر .
فی الحقیقه فرانسیزجه یازلمش هیچ بر کوچوک اثره تصادف ایتدم که بونده
قونتك، فلسفه سی نه صورتله ریاضیات دن اقتباس ایتدیکی، معلومات بشریه یی
نه ایچین آلنی بویوک صنفه تفریق ایلدیکی ، و بر فکر ریاضی ایله باشلادینی
حالدہ فلسفه سی نه دن بر فکر اجتماعی ایله بریدیکی تصریح ایدلمش اولسون .
ایشته بو نقصانی کوردیکم و مملکتیزده مسالك فلسفیه نك مطالعیه سنه قارشی
بر تمایل حاصل اولدیغنی حس ایلدیکم جهته نتیجه مطالعاتی نشر ایتک
ایستدم . آنجق قونتك دیدیکی کبی بر تصورک لایقيله کلاشلمه سی تاریخیچه سنک
یلنجه سنه متوقف اولدیقندن قونتك اول امرده حیانتدن بعده فلسفه سنک
بحث ایتکی مناسب کوردم .

۱۱ ذی الحجه ۱۳۲۶

صالح زکی

ایزیدور — اوگوست — ماری — فرانسیوا — قزایه قونت
 [Comte] (۱)، ۱۷۹۸ سنه میلادی سی ابتداسنده فرانسه ده مون پنیه
 قصبه سنده تولد ایشدر که پدری بوقصبه نك ویرکی تحصیلداری ایدی .
 قونت، تحصیل ابتدایی سی مون پنیه مکتبده اکلایتدکن صوکره ۱۸۱۴
 سنه سنده پارسده کی « بولینقیق » مکتبه قبول ایدلدی . بو ذاتک شبای
 دائماً قوه حاکمه رسمیه قارشی عصیان ایتکله تمیز ایشدر . مع مافیه کرک
 فکری، کرک اخلاقی برکاله قارشی قونت دائماً نهایت سز بر حرمت کوسترمشدر .
 قونتی، قونت ایدن مقصدنده صوکره درجه ده دوام و ثباتیدر .
 بوایه فوق العاده اولان ذکاسی طرفندن کنديسنه اتفاق ایدلمش برخصتدر .
 بولینقیق مکتبه کیردکن ایکی سنه صوکره مملردن برینه قارشی ایدیلان
 برنمایش سرکشانه نك رأس اداره سنده بولونیدقندن دولای قونت مکتبدن
 اخراج ایدلمش ایدی . بونینک اعتراضات شدید سنه رغماً ۱۸۱۶ سنه سنده
 تکرار پارسه کله رک ریاضیه دایر خصوصی درس لر ویرمکله تأمین معیشته
 باشلادی . بواننده بئرا من فرانقانی کنديسنه « ایده آل » آغاز انلمش ایدی .
 مکتب آرقداش لرینه یازدینی بر مکتوبده دیرکده: « زمانک سوقراطی [۲] تقلید
 ایتک ایسترم؛ فقط اقتدارنده دکل، طرز حیاتنده . بیلیر سکنز که یکریمی بش
 یاشنده عاقل کامل اولمینی قورمش و بوکا موفق ده اولمش ایدی . بنده
 هنوز یکریمی یاشنده اولمادیغم حالد عینی شینی یایمغه قرار ویردم »

(۱) قوننک طیبی دوکتور رویننه نك : Notice sur l'œuvre et sur

la vie d'Auguste Comte. نامنده کی اثرنه مراجعت اولنه .

[۲] فراتقان .

قونتك مقاصد و اخلاقى فرانكلىك طرزندن يك بعيد اولقله برابر
ته فرانكلن، نهده شمدى به قدر ظهورايدن ديكر قبلسوغلر مياننده هيچ برى
— اوله بيك درلو موانعه قارشى — قونتك مقصدينى تعقيده كى ثبات
قهرمانانه سنى كچمكه موفق اوله مامشدر .

قونت بر آرائق الجاآت احوال ايله آمريقاد كندينه برايش آرامق
سوداسنه دوشمش ايدى . فقط دوستلرندن برى بويكى مملكتده كى
«فكر عملى» دن بحث ايدرك قوتى بوتصـورندن واز كچيردى . بو ذات
كنديسـنه «اكر لاغرائز [۱] حكومات متحديه كيـسه ايدى، آـحق اراضى
مساحلى ايله تأمين معيشت ايدردى» ديمشدر . بونك اوزرينه قونت
پارسده قالمش؛ مكـتـلـرك برنده رياضيات تدريس ايدرك سنوى قازاندينى
سكسان ليرادن عبارت بر ثروت ايله يشامشدر . ايـشته بو اـشـاده ايدى كه
ديكر بردوستى بيوك قازمير — پـريـنـك خانـه سـنده كنـديـسـنه بر معلـك بولـش
ايدى . واقعا بوراده راحتى بر كـال ايدى سـنده قونت يـنه طاوان آرالرنده
كچيرديكى اولداتلى حريته متحسر ايدى . بـنـاء عليه قازمير — پـريـنـك تـرـدـنـده
اوچ هفته ندر قالدقـدن صـوكـره ضرورت وقناعت اسمليه سـنه عـودت ايدى .
كنجـا كـده ضرورت برچوق قالغه سبب اوله بياير ايسـده صاحب عرفان
بر كنجـك انسانـره قارشى نقطه نظرى خيالى قالمقـدن زياده حقيقى اولماسـنده
يارديم ايدر .

قونتك تاريخچه حياتى تدقيقه دوام ايدليكى حالده كنديسـنـك
۱۸۱۸ سنه سنده ، نظريات فلسفيه سى اوزرينه جدى بر تأثير حاصل ايتش
اولان، بر آدمـله دوستلنى كورولور؛ بو آدم دوق دوسن سيمونك ايكنجى
يكنى ونائب حكومتك محبى ، قياس قبول ايتمهـك قدر زنـكـين بر لسانـله

يازمائش مخطر ائك محررى، هازرى دوسن سيموندر . سن سيمون، بو ائئاده
 آئئش ياشنده ايدى . بو يوك بر شهرت قازانماش اولمقله برابر حياتك ،
 احوال اجتماعيه نك ، افكار سياسيە نك غرابتى ايله هر كسك مراقى جلب
 ائئش ايدى . سن سيمون پك شايان دقت اولان ملكه عقليه سياه غايت
 پارلاق اولان خيال ليرى حقيقى شيلره تطبيق ايدر ايدى . تربيه فنيه نك
 بو ذاته هيج تاثيرى اولماش ايدى . ذاتاً بويله بر تربيه كورمديكى كچي بونك
 نرومنى ده حس ائله مش ايدى . مع مافيه تشكيلات اجتماعيه خصوصنده
 آنچه ماهر بر صنعتكار ايدى . ترقى بشره ، سياست مثبتيه دار كنديسنه
 حقيقى و يك مهم فكر لر كئش ايسه ده بونلرى بر محاكمه منطقيه نتيجه سى
 اوله رق بولش دكل ايدى ؛ بو فكر لر عادتاً بر شاعرك سنو حاقى قيلندن ايدى .
 ايسته بو صورته تعريف اولونان اسكى فيلسوف يكرمى ياشنده كى
 كنج قوتى تسخير ايتدى . واقعا بر چوق سنه صوكره قونت ، سن سيموندر
 بحث ايدر كن « شارلانان » ديه چك قدر كنديسنى اونوئمش ايسه ده
 ميانلرنده دوستلق دوام ايتديكى مدئجه فكرى بو مركزه دار اولماشدر . حتى
 معارفه لرى ختام بولدينى دقيقه ده قونت ، بو بويوندور و قدن قور تولد بئندن
 دولايى كنديسنى تبريك ايدر كن تربيه فلسفيه سى اوزرينه سن سيمونك
 نفوذ و تاثيرينى اعتراف ائتمشدر . فى الحقيقه بو ائئاده اك محرم بر دوستنه
 يازدينى بر مکتوبده ديركه : « سن سيمونه جداً متدارم . شمدى كنديم
 ايچين تعين ايتديكم فلسفى خط حركتى بكا او ارائه ايتدى . بو تون
 عمر مده آرقه مه باقادن بو خطى تعقيب ايده چكم » . بو كچي تعبيرات
 و افادات اولماسه بيله سن سيمونك آئارينه شو بيله جه بر عطف نظر
 بو اختيار خيال پرست ايله او كنج حقيقه تر ور فيلسوف آراسنده كى رابطه يى
 كورمكه كافيدر . مع مافيه بو متدارلق قوننك قدرت ذاتيه سنى ، قابل مقايسه

اولمایه جق درجده سن سیونك فوقده اولان وسعت ذهنیه سنی خللدار ایدمز . قونتك اومعظم بنای فلسفیه سنی ترکیب ایدن افکارك سن سیونك غلیان ذهنتده تصادفی اوله رق بولونه ییله سی قونتك قیمت وشهرتی تنقیص اییله مز . خلاصه قونته نه سن سیونك مقلدی، نه ده شاگردی دنیله مز . فقط قونتك — افاده سنجه — اصول فلسفه سنده کی ایکی نقطه عزیمتی کندیسنه ارئه ایدن سن سیوندره شویله که: اولاً حادثات سیاسیه نك، حادثات طبیعی کی قوانین تحتده جمع واتحاد ایتدیر ییله ییله سی؛ ثانیاً فلسفه ده مقصد اصلینك اجتماعی اولماسی قضیه لری سن سیونك جمله القا آتندندر .

• بونکله برابر سن سیون هیچ کله مش اولسه دخی قونت ینه بویوک بر موفقیت فکریه به مظهر اولور ایدی .

آلتی سنه لك بر دوستلقدن صوکره اختیار وکنج فیلسوفلر آراسنده اختلاف حاصل اولماغه باشلادی : قونت، سن سیونك کندی اوزرنده کی حاکمیتی چکه مز اولدی ؛ سن سیونده عینی زمانده شاگردینك رجحانی حس ایله راحتسز اولور ایدی . ایشته معلم ایله متعلم آراسنده قطع رابطه - بی انتاج ایدن بر حادثه ده بومیانده ظهوره کلمشدر : سن سیون کویا کندی تشکیلات اجتماعی سنه عائد ایش کی قونتك بر اثرینی نشر ایدیور مش ایدی . قونت بوندن دولایی طارلدی ؛ فقط اولیله طاریلیر ، باریشیر آدملردن اولمادیغندن بردها سن سیون ایله کورشه مش ومشوقه قارشى آجی برزاکتسزلك کوسترمشدر .

قونت ۱۸۲۵ سنه سنده تأهل ایتدی ؛ مع التأسف مسعود اوله مدی . قونتك عائله سی شدتله قاتولیک وقرال طرفدارى اولدیغندن ازدواجك یالکزجه مدنی اوله رق اعلانندن متأثر اولمشلر ایدی . بونك ایله برابر زوجیه سنه قارشى حسن قبول کوسترمشدر ؛ وزوج ایله زوجیه ده مون

پلیه به کیتشلردر . فقط مادام قونت بر درلو بو حیاتی سوده مش و بوتون عمرلرینه سورن معارضه لرده بوراده باشلامش ایدی . فی الحقیقه قونت ازدواجنک ایلاک سنه سننده اک محرم بر دوستنه یازدینی بر مکتوبده : « بوتون موجودیت و حیات اخلاقیه می ، مشغولیت ذهنیم آراسنه کونمکه مجبور اولیورم . بو قیمتدار ، فقط غیر کافی بر مکافات ! سعادتک اک پارلاق قسمی دکل ایسه ده اک طاتلی قسمی فدایه مجبور اولیورم » دیوره کوچوک سفالتلر آراسنده بویوک فکرلر بسیلین بوجسارتی ، تقدیر ایتمک ممکن دکلدر . بونکله برابر غایت الیم غایله لره منضم اولان ضرورتده خیالاتک آهنگنی دها زیاده اخلال ایدیوردی . قونت کندیسنک یاننده بولونه جق بعضی شا کرد آرامش ایسه ده یالکز برکشی بوله بیلش و اوده یالکزلقدن شکایتله قوتی ترک ایتمش ایدی . قونت دیرکه : قفاسر بر میلیونر ده بر شا کرد بولوق ایچین آرقه سنندن قوشتمندن ایسه بوتون کچه لر می مشکل بر مسئله نک حله وقف ایتمکی ترجیح ایدرم . زواللی قونت « لو پرودو کتور » غزته سننده تکامل ایتمک باشلایان افکار فلسفیه می حقسنده آره صره یازدینی مقاله لر ایله بو آرائق کندیسنه برار پاره تدارک ایدیوردی .

قونت « فلسفه مثبت » به دائر ایلاک دفعه اولوق اوزره ۱۸۲۶ ده قونفرانسلر ویره جکی اعلان ایتمش ؛ بونلردن شهرت کسب ایلاکله برابر فائده نقدیه ده مأمول ایلش ایدی . چونکه کندیسنه بر دوست دیمش ایدی که : « هر شیئی سویلیورسک . افکارک هر یره یاییلیور . بر جوقلری ده سنک اولدیفندن بحث ایتمکسزین بونلری صرف واستعمال ایدیور . بو افکارک صاحبی سن اولدیفنی اعلان ایت » . ایشته قونفراسلری ویرمکدن مقصدی بو ایدی . بو قونفرانسلر آکساندر دو هو مبولد ، ریاضی شهر

پوانسو ، فیزیویست بیلتویل کی مشاهیری جلب ایدیور ایدی .
 مع التأسف اوچجی قونفرانسدن صوکره قونت نرف دماغی به
 طوتلش و بوده غلیان افکارینک ، ذاتاً عائله حیاتنک کدر وسفالتی ایله
 ایله زده لشمس وجودینه تاثیرندن ایلری کلمش ایدی . خسته لئی بر سینه
 دوام ایدی ؛ و حال نقاحت باشلار باشلاماز فلا کتدن اوقدر مایوس
 اولدی که کنیدیسی سن نه رینه آندی . مع مافیه قونت بو انتخاردن
 قورنارلمش ، وشو صدمه سخت ذهنیه سی تکرار اکتسابه مانع اولماشدر .
 بو آجی دورده بروقه یکمشدر که بوندن بوراده بحث ایتک لازمدر :
 اول زمان قاتولیک مذهبک اوج بالاسنده پرواز ایدن (لامنه) قونته
 دینی مراسم ایله عقد نگاه ایتدیرمک اوزره والده سی افتاعه موفق اولمش
 ایدی . کنج مازام قونت بوکا اعتراض ایتدیکندن بومراسم اجرا اولشمس ،
 فقط قونته بو زمان خسته لکدن قاله جزئی بر اثر تجن کورولشدر .
 ایشته « قونترم » ذیلن مسالک علیهنده بولنان فیلسوفلر ، بو وقعه یی
 اورتیه سوردرک وقیله قونتنک مجنون اولدیقی سوبلکدن کندیبارخی
 آله مازلر . فقط بر بویوک فیلسوفک دیدیکی کی نیوتون بویله بر هجوم
 دماغی به طوتلش اولسه ایدی « پرنسب » نامنده کی کتابی ایچین کنیدیسنه
 قارشى بسله دیکمز حس حرمت و تعظیمی بو حادته ازاله ایده میه جکی کی
 قونتنک ده بویله برخسته لکه معروض بولشمس اولماسی « فلسفه مثبتیه سی »
 ایچین کنیدیسنه بورجلو اولدیمز حرمقی تنقیص ایده مز .

قونت ۱۸۲۸ سنه سنده قونفرانس لرینه تکرار باشلادی ؛ و ۱۸۳۰ ده
 « فلسفه مثبتیه درس لری » نک ایلک جلدینی نشر ایلدی . فقط بو بویوک اثرک
 پیلان وقاناواسی ۱۸۲۶ سنه سنده میدان قویمش ایدی . صوک آلتنجی
 جلدینی ایسه ۱۸۴۲ سنه سنده نشر ایده بیلدی .

قونتک ، بومهم اثرینی یازدینی صوکه اون ایکی سنهک حیاتی یکانه فقط قناعنکارانه بر سعادت ماده سنی تشکیل ایدر : ۱۸۳۸ سنه سنده فرانسه آیالاتنک مختلف شهرلرنده پولیتئتیق مکتبه داخل اوله جق شاگردانک امتحانلرینه مأمور اولمش ایدی . بونکله برابردیکرایکی مکتبه ریاضیه معلملکی ایدر که کندیسنه سنوی درتیوز لیرا تأمین ایتش در . لووی - فلیک باش وکیلی اولان کیزویه قونت ، دارالفنونده بر « تاریخ فنون » کرسیسی کشادینی تکلیف ایتش ایدی ؛ و دیمش ایدی که :
 « اگر تاریخ فلسفه ایچین دزت کرسی موجود اولور ایسه علوم مثبتتهک ظهور و ترقیسی ایچین هیچ اولماز بر کرسی بولماسی لازمدر . »
 قونتک بیاننه کوره ، حال حاضرده بیه موقع اجرا یه وضع اولونمایان بو عاقلانه تکلیفه کیزونک حسن فلسفئسی پک تمایل ایدی ایسه ده حسن مافوق الطبیعیسی مانع اولمشدر .

قونتک بو زمانکی حیاته عائد پک رقت آمیز بر مسئله دن بحث ایتمهک ممکن دکلدرد . زوجه سنه یازدینی بر مکتوبنده دیرکه : « برکنج آدم امتحاتی آبی ویردییکی زمان حاصل ایلدیکم زمین و ذوق آور اولان احتساباتی سکا یله آکلاتتیق ایستورم . اوت ! سن بوکا تبسم ایدرسک ؛ فقط کوزلرم یاشارماق ایچین بن کندیمی کوچ ضبط ایدیورم . »

بو حسن اشتراک و مودت ، کنجدهک مخصوص بر امیدله ، کوستریورکه قونتک شوشدید طوری آلتده غایت عالینجاب بر هیجان اجتماعی کیزلش ایدی . بو حسن تبعیتدندر که ذاتاً چوق مشغول اولدینی حالده ۱۸۳۱ دن ۱۸۴۸ سنه سنه قدر عمومیه هیئت درسلی ایله نطقلر ویرمشدر . بو ذات ، منفعت پرست اولما دینقی دهها باشق ، طرز لرده کویترمش ایدی : اول زمانلر تشکیل اولونان ملی آلایلرده خدمت ایتمکدن ایسه حبس جزاسنی ترجیح ایتش ایدی ؛ تموز حکومت

قرالیه سی علیه سلا حلاما مقله برابر اونك مدافعه سی ایچین یمین ده ایتهمش
ایدی. قونتک یکانه اکلنجه سی آرد صره اوپرایه کیتک ایدی. کجهلکنده دائماً
تیارویه کیتکله برابر فاجعه یه مبالغه لی و فضله نمایشلی بر ضعت نظریله
باقرا ایدی. براز زمان سوکره قوم دیاده اهمیت ویرمامکه باشلادی.
فقط اوپرایه قارشی بسلیکی صمی آرزوسنی دائماً رینه کیترمک اینست
ایدی. نه فائده که سوکره لری بویکانه اکلنجه سندن ده محروم اولاجتی قدر فقیر
دوشتش در.

احوال و شخصی حقنده شاگرد لرندن بری بوجه آتی بیان معلومات
ایدر:

«لوکسنبورگ ساعتی سکری چالدهنی زمان، هنوز چاکک اهتزازاتی
قولافلرده زائل اولمادن، اوطه مک قپوسی آچیلیر؛ قیصه بوبلی، شیشانجه،
یارلاق دنیله جک قدر تمیز، یوزنده صقال ویتک کولکسنی براقیه جی
قدر مطروش، بر آدم ایجری یه کیر ایدی. دائماً برضیا فته کیدیورمش
کجی لکسز سیاه اثواب کیر؛ بیاض بیوز باغی هنوز او تودن چیقمش کجی
کورونور؛ شایقه سی پارل بارل بارلار ایدی. بازی ماصه سنک یاننده کندیسنه
حاضرئان قولتوغه یاقلا شیر؛ شایقه سنی صول طرفه براقیر؛ انفه قوطو-
سنی ده کندی کاغدلرله برابرینه اورایه قویار؛ قلمی حقه یه ایکی دفعه باتیردقن
صوکره مرکب آلوب آلمادیقنی آکلامق ایچین تابورنک اوچنه قدر
یاقلا شیر و شویله جه درسه باشلار ایدی: دیمش ایدک که لاعلی النعین
بر ب ح ن مثلشده ...»

«اوج چاریک ساعت قدر درسده دوام ایدر؛ شاگردینک مسئله نی
یالکزجه تکرار ایده بیله سی ایچین کندییی نوطلر آلیر. صوکره یانندن دیکر
بردفتر چکهرک کچن درسی تکرار ایلر؛ ساعت طقوزه قدر اقتضا ایدن نقطه لری.

ايضاح ايدر؛ صوكره صاغ النك كوچوك پارمغيله يلكندە و زودنقوتنبە
قالان انفيەني سيلكەرك انفيە قوطوسنى جينە وشاپقەسنى باشنە قويارو آچق
ايچين فيرلاديغ قاپودن ساكتانە چيقار كيدر ايدى .

اولجە ديدەكمز وجە اوزره فلسفە مثبتە درسلىرىنك صوك جلدى
۱۸۴۲ سەنەندە نشر ايدىلش ايدى: « برىناى فلسفينك يوكىلەنى ايچين
صرف ايدىلان اون ايكي شاين تەدير سەنە برەمكافات تخیل ايدرکن بوبويوك
اثرک محررى کنديسنى بالعکس بر بحر مشکلات ايچندە بولش ايدى . »
يو او طرزده مشکلات ايدى که انسانک فکرىنى دائماً تەجيز ، قلبنى تضيق
ايدر : اولاقونت ايله زوجەسى آراسندەكى امتزاجسزاق تحمل ايديله ميه جک
زادەيه واصل اولديندن ۱۸۴۲ سەنەندە يئەرنەندە مفارقت وقوعە کەش
ايدى . بويکى مسائله بيان فکرايمک معنا سزدر ؛ چونکه زوج ايله زوجەنک
بالجمله احوال خصوصيه سنى بيلک غير قابلدەر . مع مافيه اخلاقندەكى بعض
خرچينقلار استئنا ايديله جک اولور ايسە ، کيسەيه ضررى طوقونمايان
مادام قونت دائماً زوجنک منفعت و سعادتى دوشونمش ايدى . قونت
کنديسنە سنوى برشى تخصييص ايتمش وبعد المفارقة بر قاج سەندە دوستانە
خبر ائدە بولمىشدر .

قونتک ايکنجى بر کدرى دە اثرينک طابىي علمبندە آچدينى دعوا
ايدى : طابع قونتک آراغو علمبندە قوللاندينى بعض شديد تصوير ائدن
دولابى آلتنجى جلدە حاشيه صورتندە برشکاي صيقشدير مى کستاخلقندە
بولونمش ايدى . قونت عادتا وولترە لايق برشدله ميدان مخاصميه آتمش
ودعوائى دە قازالمىشدر .

اوچنجى واک فنا کدرى ايسە فلسفە سنىک آلتنجى جلدندە کنديسنى
بوليتقيق مکتبى امتحان ميمز لکئە انتخاب ايدە جک آدمارک خصوصى

قازانه جق صورتده اداره کلام ایتمه سی ایدی . بونک نتیجه سی اوله رق ذاتاً پک جزئی بولونان تخصیصاتک نصفی غائب ایتدی . ایشته بو صبرده امدادینه برانکلیز دوستی یتشمشدر : بو تاریخدن مقدم قونت انکلیز منطقینندن جیس - استوارت میل ایله خباریه بانلامش ایدی . قونتک افکار فلسفیه سی استوارت میل اوزرینه خیالیدن خیلیه تاثیر ایتش ایدی . فی الحقیقه استوارت اصول منطقده برحق قییدار افکار و مطالعاتی قونته بورجلو اولدیتنی اعتراف ایدر . قونت ایله استوارت میل میانده تعاطی ایدلمش پک چوق مخبرات واردر . واقعا بونلرک برقصی اخیراً نشر ایدلمش ایسه ده کفهنک انظار عمومیه وضی جداً ارزو اولونور شیردندر .

قونت مضایقه ده دوچار اولونجه فلاکتی ، حالی انکلیز دوسته آچدی ؛ استوارت میل ، که دنیاده بویوک آدمیره قارشى شفقت حس ایتمکه سبب تمیز ایتشدر ، قونتک تناقص ایدن وارداتی کندیسى اوده ییله جک برحاله کلنجیه قدر بعض احباسنه ویردیرمکه قرار ویردی ؛ و بویله جه احباسندن غروت ، مولزورد ، ره یقس قاردنی سنوی اکیوز لیرا ویرمکه راضی ایلدی .

اوسنه (۱۸۴۵) نهایتنده قونت بو اوج انکلیزه قارشى بورجنى اوده یی بیلک ایچین هیچ برشى یانماغ، موفق اوله مادی . واقعا استوارت میل تکرار بو آدمیره مراجعت ایتش ایسه ده غروت آز برشى ویرمش ودیکر ایکسی قونتک کندی معیشتی تأمین ایتسنه منتظر اولدقیرنی سولشالردر . بونک اوزرینه استوارت ، قونته انکلیز غزته لری ایچین مقاله یازمه سننى توصیه و کندیسنکده بونلری انکلیزجه یه ترجمه ایده جکنی تأمین ایتش ایدی . قونت اولاً بو تکلیفی قبول ایدر کى

کورونمش ایسه ده بالاخره کندیسنه اخلاقی بر حاکم سبوسی ویره رک
معاونتنده بولونان، بو اوج کشی یی اخلاق سزقله اتهام ایتش در . قونتک
بوداعسی، استوارت میلی کندیسندن صفوتمش وحتی استوارت بونی براز
شارلنایجه بولدیغندن دولایی مخا براتنه خاتمه چکمشدر .

بو بایده قونتک طرفندن ده سویانه جک چوق شی واردر : بر آدم
اولدکن صوکره هج استنی ایشتمدیکی برمتفن ایچین پاره براقه سی تجویز
ایدلیدی حالده صاغ ایکن ایستدیکی و یاخود طسانیدی بر بویوک آدمه
معاونتده بولماسی نه دن طبیعی اولماسین ؟ غرورت ایله مولزورد قطعاً
قانع اولمادقلری بر اصول فلسفه نك تأیسنه خدمت ایتک ایستمدکلری آچیقجه
سویله یه بیلیرلر ایدی . چونکه قونت برعالمه یاردیم ایچین اعانه ایدنلری اولمک
اعتقاد و مسلکله اینانلاردن اولمالری لازم کله جکی سویلر ایدی؛ فلسفه سنه
لاقید اولان انسانلرک پاره ویرمه لرینی کندیسنجه بر ذلت و غیر معقول
بر حرکت عد ایدر ایدی .

۱۸۴۵ تاریخندن ۱۸۴۸ تاریخنه قدر قاریسنه سنوی ۲۰۰ ایرالق
بر تخصیصات ویرمکله برابرینه کچینه بیلش ایدی . آرتق بونده نه قدر تصرف
ایتدیکنی سویلکه لزوم یوقدر . فقط ۱۸۴۸ ده بلا سبب تخصیصاتی ۸۰
لیرایه ایندیرلش ایدی . موسیو لیره ایله دیگر بعض ذوات قونتک
مساعده سیله بر اعانه دفتری آچشار و طقوز سنه ک معیشتی بونکله
تأمین ایتمشلردی . بواعانه ۱۸۵۲ سنه قدر کندیسنه سنه ده ۲۰۰ لیرا
ویره ییله جک راده ده ایدی .

بواعانه استوارت میلک داخل اولدیغی وقونتک کندیسنه مغرورانه
معامله لرندن متأثر اوله رق چکلدکن صوکره دخی لیره نك پاره
ویرمکه دوام ایتدیکنی ده سویله لیدر .

بو باده قونت طرفدن علو جنبه دلالت ایدر بر خط حرکت اراده
ایده مدیکمز تأسف ایدرز . اخلاقده شدت ، ارادت ، ثبات ، بشریت
خدمتده درجه سز بر متانت ، کو ستر مکه برابر قونته ائی آدم لده سو دیکمز
فنا لده تأسف ایتدیکمز بر قاج نقیصه ده موجود ایدی .

قونت - تشبیه جائز ایسه - برو توس و یا خود قاتو طرزنده بر آدم
ایدی : مقصدینی شدتله تعقیده منفرد ایدی ؛ فقط متحکم و مقرر
ایدی .

انسان قوتی سومك ایستر ایسه اونی ظلت و ضرورت اینجده غایت
مشکل بروظیفه نی ، تا هر ينك صوكنه قدر ، تعقیب ایدن بر مؤلف دیه
تصور و تفکر ایتدیلدر . حد ذاتنده یوروجی اولان بر موضوع که
علوم مثبتة نك قوانین اساسیه نك ایضاحات مطلقه سندن عبارتدر ، بر طرفه
بر اقله بیله هر فکری غایت مدققانه ایضاحه چاشمه سی ده آیریجه مزاحی
موجبدر .

قونت ، بوتون مسئله نی قارارلشدیرمادجه بر کله یازماز ایدی . هر
جهله نی آیری آیری دوشوندکن صوکره او طورور یازار ایدی . حافظه
سنگ احاطه سی اودرجه ده ایدی که هیچ بر مخاطره ده مراجعت ایتکمزین ،
و بر ثانیه توقف ایتکمزین ساسله تفکراتی بلا انقطاع قلندن چیقارردی .
علی العموم منقدر ، قونتک شا کردلرینک استادلرینه قارشی اظهار
ایلدکلری تقدیر اشتراک ایتزلر . فقط قوتی بارلاق و هیجان آمیز بر صورتده
اجاله قلم ایتدیکندن دولایی تحظه ایتدیلدر . واقعا قونتن او یله شاعرانه
یازلش غروب لر ، یلدزلر ، چیمکلر ، استغراقلر بکلنلر ایسه ده اک مجرد ، اک
جدی موضوعلر ایچین ده ینه بر مقیاس واردر . هیومک ، دیده رونک ،
بارقله نك آثار فلسفیه سی ایله مقایسه ایدیه جک اولور ایسه قونتک اسلوبی

آخیر، رنکمز ویکندس بولونور. بعضی زمان قدرنلی، قوتلی جمله لره تصادف اولونور؛ فقط بوتون اصطلاحاتی لطافت، انتخابدن عاری در. معناسنه وضوع ویرمک ایچین ادات حالی او قدر کثرتله قولانمشدرکه الکی ثباتلی برشا کرددن باشقیمی او قومقه تحمل ایدمهز.

آثاری عمومیتله یک هیبتلی در. فقط اسلوبنک مزیتی اعتباریله دکل؛ ماهیتندکی عظمت واهمیتی و بونی وجوده کتیرمک ایچین حاز اولدینی قریحه نیک وسعتی ایله هیبتلی در. قونت فکرنی، نفوذ نظرنک تأثیری ایله قارنک ذهنه دخوله دائماً بول بولور؛ بویله برقوتنک قارشیدنده ایسه اسلوب مسئله می یک عادی قالیر.

قونت، یازی یازمق ایچین برده تعلیم اجرا ایدر ایدی که بونی تاریخ شخصبسی ایله برابرذ کراتمک لازمدر. بوتعلیم، قونت، «تعلیم حفظ صحت دماغی» نامی ویرر ایدی: نظر مطالعه به آلدینی شی اوزرینه مواد لازمه بی استحصالیستدکن صوکره — فلسفه مثبتی بی اکمال ایتهدن اول — غزته، رساله و مجامیع موقوته او قومازدی. یالکز ایکی ویا اوج شاعرک اثرینی او قور ایدی که یونلرک باشلیجیمی دانته ایدی. مع مافیه دوستلری، عالم قنونده جریان ایدن وقوعاندن کندینسی خبردار ایدر لر ایدی. زمانک فعالیت بشریه و اجتماعیه سی قیوداندن قونتک کندینی تجرید و تطلیق ایلیم، مومی الیمی اخلاقی، فکری تشویشاندن مصون براقیور ایدی. لکن کندینسه افراط درجده بر عطالت و عالم خارجیده بر نقصان حس ویریور ایدی که بوده صوکره کونلرندک علی ایدی.

قونتک حیاتی مختصراً بیترمک ایچین یالکز بر وقعه دن ده بحث ایتمک ایجاب ایدر. اوده، ۱۸۴۵ تاریخنده قونتک مادام قلوئیلد دو وو (Mme Clotilde de Vaux) ایله معارفه پیدا ایتیمه سی در:

مادام دووونك قوجه سی مؤبداً كوره كه محكوم اولدیفندن كندیسی
 دول قالمش ایدی . بوقادینك اوصاف و اخلاقی حقنده پك آز معلومات
 واردر . برکوچوك تیارویازمشدركه قونت بوندن دولایی مادامك زورر
 ساند ایله بر سویه ده اولدیغی بلند اواز ایله اعلان ایدر ایسه ده حقیقت
 حالده شایان اهمیت برشی دکلدر . مع مافیه مادام دووونك مکتوبلری
 ذوق سلیم و حسن طبیعت صاحبی اولدیغی کوسترمکده در . بر حیات قالمش
 اولسه ایدی ، قونتك صوك اثرلرنده مشهود اولان اثر تهجه میدان ویرمن
 ایدی . دوستقلری یالکزر برسنه دوام ایشم و چونکه مادام ۱۴۸۶ ده
 وفات ایشدر . فقط بوقدر بر مدت بیه قونتك فکرنده بر تاثیر مطلق برافعه
 کافی اولشدر :

قوندیاق ، ژوبر ، استورات - میل و دیگر بعضی مشاهیر برقادینك
 انسانلر اوزرنده نفوذ ذکائیسی نه دیمك اولدیغی پك علی صورتده
 کوسترمشدر .

فی الحقیقه قونت ، مادام دووونك وفاتندن صوکره غیر قابل تسلی اولدی .
 هر چهارشنبه کونی بعدالزوال مادامك هزارینی زیارت ایدر ؛ و کونده
 اوچ دفعه منتظماً پك آتشین تضرعلر ایله خاطره سنی یاد و تذکار ایلر
 ایدی . بوحال ، بالذات قونتك شا کردلریله کندیسی پك یاقیندن طایانلرك
 بیانه كوره ، دانتهك (به آتیس) ه قارشى کوستردیکی حرمت و تعظیمنی
 آکدیوریور ؛ دیگرلرینه كوره دالامبرك مادمازل (به بناس) ك وفاتندن
 صوکره متسلی ارله مامسنه بکزیوردی .

قونتك حیات و آثارینی تدقیق ایدنلر اکثریا بوفیلسوفك حیاتی ابکی
 دوره یه تفریق ایدرلر : بودوره لردن بری قونتك مادام دووو ایله معارفه سی
 تاریخچه قدر اولان قسم حیاتی ، دیگرى ایسه بوندن صوکره کی حیاتیدره

قونتك بوصورتیه بربرندن فرقلی ایکی شخصیت کچیرمش اولدیفنه بوکون
شبهه یوقدر . برنجی شخصیتی « فلسفه مثبته درسلی » نك مؤافنده ایکنجی
شخصیتی ده « سیاست مثبته » نك محرری بولوتان قونت ده تمرکز ایدر .
مع مافیه بمضلری ده بویه بر انقلابه قائل اولما مقده درلر : بونلره کوره
فلسفه مثبته نك مؤانی اولان قونت نه ایسه « سیاست مثبته » و « مذهب
انسانیت » ك مؤلفی ده او اولدیفنی بیان ایلکده درلر .

قونت فلسفه مثبته نی اجمال ایدرایتمز « سیاست مثبته » سنه باشلامشدرکه
ایلك اثری اولان فلسفه مثبته یی ذاتاً بوکا اساس اولق اوزره یازمش
ایدی . بونك برنجی جلدی ۱۸۵۱ ده ، دردنجی و صونجی جلدی ده ۱۸۴۸ ده
نشر ارلومشدر .

تاریخ میلادك ۱۸۴۸ سنه سنده افق سیاسیده برحرکت اختلالیه
کورلایکندن قونت بر « جمعیت مثبته » تأسیس ایتمش و ۱۷۸۹ ده ژاقوبن
قلوبنك قدرتی قدر بوجمعیتك ده شواشلابده نفوذی اوله جقی امید ایش ایدی .
واقعا قونتك امیدى بوشه چقمش ایسه ده بوسایه ده اطرافه بر طاقم
کنج فیلسوف شاگردلر طولانمشدرکه بونلر بالاخره قونتك حیانتك صوك
دورنده کی افکارینه توفیقاً بر مذهب تأسیس ایلشدر .

قونت ۱۸۴۹ ، ۱۸۵۰ ، ۱۸۵۱ ده پارسده (پاله - دو - روایال) ده
صره بیله بر طاقم قونفرانسلر ویرمش ایدی . عمومه مخصوص اولان
بو قونفرانسلرده قونت فلسفه سنندن ، اعتقاد اتندن ، ادعالرندن بحث ایدردی .
اوچجی سنه نك صوك قونفرانسی شویله بر مناجات ایله ختام بولمش ایدی :
« ای بشریتك خادملى ! فلسفی وجدی خادملى ! حق صریحکز
اولان رأس امور عالمه کلکز . انسانیتك مقصد اقصاسی اخلاق ، مادی ،
فکری بر حکومت ، بر قدرت تشکیل و تأسیس ایلک در . آرتق قنوايکلك

پروستنانلق ، . . . تیری قالمش و وسیلهٔ اغتشاش اولدقلرندن موقع سیاستدن اسقاط ایدلشلردر .

غریبدرکه بو دعوتدن برقاج هفته صوکره بر شخص [۱] بشریتک خادمی کبی دکل ، بالعکس بر قدرت مطلقه صاحبی اولوق اوزره کندیسنی ملته زور ایله طانتدیرمش ایدی .

قونت ۱۸۵۲ده « مذهب انسانیت » اوزرینه برساله یازمش ایدی . بو کوچوک اثرک مقدمه سنده قونت لووی ناپولیونک ۲ کانون اولده کی ضربهٔ حکومتی تقدیر ایتش ، حتی بو انقلابی پارلمنتو اصولی لغو ایله « دیکتاتورلی بر جمهوریت احداث ایدن شایان ممنویت بر بحران » دیه توصیف ایلشدر . بویله بر فکرک قیمت سیاسیه سی نه اولور ایسه اولسون هر حالده بوندن قونت دیکتاتورلی بر جمهوریتک سلاله یه عائد بر ایمپراطورلغه تبدیلی بکله مه مش و ۲ کانون اول قهرمانندن حریت مطبوعاته سربستی^۱ اجتماعه منتظر اولمش ایدی .

قونت ۱۸۵۷ سنه سنده سرطانه مبتلا اوله رق ایلولنک بشچی کونی ساکتانه ترک حیات ایلشدر . وفاتک هر سنه دوریه سنده انکلز و فرانسز شا کردلری طرفندن بویوک اجتماعلر عقیده مذهبلیرتک مؤسسی ظمنه نطقلر ایراد و مراسم ایفا ایدلمکده در . قونت وفاتنده آلتش یاشنه هنوز کیرمه مش ایدی . بو بابده جون (مورله ی) ایله برابر عمر بشرک قیضه لغتک الک الم بر نتیجه سی دوشونمکدن کندیزی آله مایز . اوده :

« الک آتشین ، الک واسع ذکالک ، ارزولرینی هنوز تکامل ایتمه دن موقع فعله قویمی ایچین کوستردکلری تهالکدر . »
ضالعه صالح

معلومدرکه برمقداری بیلک ، اومقداری اولچمك ايله ممكن اولور .
 برمقداری دوغرودن دوغرويه اولچمك ايسه اكثر احوالده قابل دكلدره
 بوبيله اك بسطء اك عادى بر نمونه بر طول ويا بر بعدك مساحه سنده يعنى
 واحد قیاسی انحاذ اولونان متره ايله مقایسه سنده تصادف اولنه بیلیر .
 چونكه بر طولی بالفعل اولچمك ايچین وجودی اقتضا ایدن شرطلردن
 بری ، بلکه برخیسی الله بولنان متره نی اولچوله جك طولك بر اوجندن
 دیگر اوجنه قدر تطبیق ایده رك كیده بیلمك در ؛ بو ايسه اكثر یا سطح
 ارض اوزرنده اولچوله جك مسافه لرده بيله ممكن الاجرا دكلدر . فی الحقیقه
 سطح ارض اوزرنده اك كوچوك بر عارضه بویه بر مساحه نك دوغرودن
 دوغرويه اجراسنه مانع اولور . بر طولك مساحه سنده تصادف اولنان
 شومشكلات ، دیگر کیانك دوغرودن دوغرويه مساحه لرنده دها زیاده
 كورولور . هله اجرام سماویه میاتی تقریب ایدن بعدرك تقدیرنده بویه
 بر مساحه نك اجراسی ممكن ومتصور دكلدر .

ایشته کیات ومقادیرك دوغرودن دوغرويه مساحه سنده كورولن
 بوعدم امکان سائمه بيله دركه « علوم ریاضیه » تأسس ایتشد . . اوت !
 بر مقدارك دوغرودن دوغرويه مساحه و تقدیری مشكل ویا غیر ممكن
 اولماسی فكر بشری بونك بالواسطه تعین و تقدیری جهته سوق ایلشدره
 فكر بشرك بالفعل تقدیری ممكن اوله مایان مقادیرك مساحه سی ایچین
 ریاضیاتده تعقیب ایتدیكى طریقه كلجه اوده شوندن عبارتدر : دوغرودن
 دوغرويه تعین اولونه مایان مقدارلری دوغرودن دوغرويه تقدیری
 ممكن اوله بیان دیگر مقدارلره ربط ایتك و بو ایكى نوع مقادیر میاننده

موجود مناسبات واسطه سیله اینجیلرندن برنجیلرینی استخراج ایلک در .
مثلاً دوغروندن دوغروییه اولچوله مین بر بعدی تعیین ایچین فکر بو
بعدی بر شکل هندسینک بررکنی کی تلقی ایدرک بالفرض بر مثله ربط
ایدر؛ بر صورتده که بومثلک برضای ایله ایکی مجاور زاویه سی، یاخود دیگر
ایکی ضای ایله آرالرنده محصور زاویه سی دوغروندن دوغروییه تقدیر
ایدیله بیلسین . بو حالد تعیینی مطلوب اولان بعد ، اضلاع وزاویای
میاننده موجود مناسبات معلومه یه توفیقاً استخراج اولونور . ایشه بواصول
سایه سنده درک فکر انسانی یالکیز اجرام سماوییه نك ارضه ویا یکدیگرینه
اولان بعدلرینی دکل جسامتلرینی، شکل حقیقلرینی، اوزرلرنده بولونان
عارضه طبعیه لک وسعت وامتدادینی، شدت جاذبه لرینی کشف وتقدیره موفق
ارلشدر . بومعلوماتک کافه سی ایشه مناسب صورتده انتخاب اولونان برقاج ضلع
ایلهرقاج زاویه نك تقدیر یله استحصال ایدلشدر ! شوایضا حادن اکلاشیله جنی
اوزره ریاضیاتدن مقصود اولان شی، «کیاتک باواسطه مقایسه وتقدیری» در .
بومقصد وصول ایشه کیات میاننده کی مناسبات واسطه سیله ممکن اولور .
بوتقدیرجه ریاضیاتی، کیات میاننده موجود مناسبات صریحه یه توفیقاً بعضیلری
واسطه سیله دیگر بعضیلرینی تقدیره دلالت ایدر ، علمدر دیه تعریف ایتک
اقتضا ایدر .

کمیت ندر ؟

کمیت ، ریاضیون نظرلنده ، نزاید وتنقصی قبول ایدن وبر واحد
قیاسی به کوره تقدیر اولنه بیان شیدر . [۱]

[۱] کمیتک تعریفنده کی ایکنجی شرط، متأخرین طرفندن علاوه ایدلشدر . متقدیر
نظرلنده نزاید ویا تنقصی قبول ایدن هرشی کمیت ایدی : مثلاً اجسامک صلاحتی
(سرتلکی) مقدمینه نظراً برکمیت در . فقط متأخرینه کوره هنوز برکمیت
دکدر . واقما آز ویاچوق سرت اولان جسملروارایسه ده هنوز برجسمک سرتلکی
اولچوله مه مشدر .

عدد ، بعد ، سطح ، حجم ، و یا علی الاطلاق مکان ایله زمان بررکیت اولدینی کبی بر جسمک سرعتی ، وزنی ، جوهری ، .. کبی حادثات طبیعییه داخل اولان ارکان اصلیهده بررکیندر . چونکه بونلرک کافه سنی بررواحد قیاسی به کوره اولچمک ممکندر .

ایشته ریاضیون بوتعریفله اکتفا ایتشلر و هیچ برزمان :

مکان ندر ؟

زمان ندر ؟

ماده ندر ؟

بورالرینی آرامامشلدردر .

اوت! ریاضیون مکان وزمانک مقایسه سی اوزرینه مؤسس اولان معلومات نسبییه « ایله اکتفا ایدرهک معلومات مطلقه » تحریسنه قیام ایتمه مشلدردر . فی الحقیقه زمان مکان .. کبی ماهیات ، معلومات بشریه نک مبادیسنی تشکیل ایتدیکی ایچین بونلری تعریف ایتک محالدر . بو عناصر اولیه نی تعریف و تعینه قالدشقی علوم حاضره نک مبناسنی تشکیل ایدن متعارف لری اثباته قالدشقی کیدر . بونک ایچیندرکه ریاضیون بونوع کیانک تابع بولندقلری قانونلری کشفه حصر فکر ایتشلر ؛ و بر حادثیه داخل اولان کیات میاننده کی مناسباتی تعینه ونف وجود ایتشلردر . ایشته ریاضیاتک وسعت بی نهایت و قطعیت منطقیه سی بونقطه مهمیه مبنیدر .

ریاضیاتک یوقاروده کی تعریفنه توفیقاً هر نوع حادثه طبیعییه داخل اولان کیهات ، بر بریدن استخراج ایدیه بیله جک بر نظرله باقق طبعی و بونلر میانندهده « مناسبات قطعیه » نک وجودنی قبول ایتک ضروریدر . فی الحقیقه بونظر عمومی بی استثنا ایدرهک تعبیر آخرله حاوی بولوندینی کیات میاننده مناسبات قطعیه نک عدم وجودنی اثبات ایدرهک بر حادثه هنوز مشهود

دکـدر . آنـجـق بر جـوق حـادثـات طـبیـعـیـه بـو مـنـاسـبـات صـرـح اولـمـاد یـفـنـدن
کـشـفـنـه هـنـوز مـوفـقـیت حـاصـل اولـه مـامـشـدـر .

دیـکـر طـر فـدن ریـاضـیـاتـک شو تـعـر یـفـنـده « کـمـیات » یـر بـنـه « حـادثـات »
دینـیـله جـک اولـور ایـسه « عـلـم حـقـیـقـی » نـک تـعـر یـفـی حـاصـل اولـور . چـونـکـه حـال
حـاضـر ده عـلـم دیمـک ، حـادثـات مـیـانـسـده مـوجـود مـنـاسـبـات صـر یـخـیه کـوره
بـعـضـیـلری واسطـه سـیـله دیـکـر بـعـضـیـلری ایضـاح ایـده یـتـلـک دیمـکـر :

بو کـون هر عـلـم [۱] ، بر طـاقـم حـادثـاتـک جـمـع و تـصـنـیـفـنـدن حـصـولـه کـلـشـدـر ؛
ا کـر بو حـادثـاتـه عـائـد اولـان تـجـار ب و مـسـاعـدات یـکـدیـکـر یـله مـقـایـسـه ایـد یـلـه مـش
اولـسـه ، و یـنـلـر نـدـه کی مـنـاسـبـت صحـیـحه تـعـیـن اولـمـاسـه ایـدی « عـلـم » دینـیـان شـیـده
و جـودـه کـلـه مـز ایـدی . عـلـمـدن مـقـصـد ، مـعـلـومات مـسـتـحـصـله دـن اسـتـخـراج
نـتـایـجه مـوفـقـیت حـاصـل ایتـلـک دـر .

مـعـلـومات مـسـتـحـصـله ایـسـه ، حـادثـات مـیـانـسـده کی مـنـاسـبـاتـدن ، دـهـاد و غـر و سـی
« قـوانـین طـبیـعـیـه » دید یـکـمـز شـیـلـر دـن عـبار تـدـر . ریـاضـیـات بـو مـنـاسـبـاتـک تـعـبـیـته
عـلـوم سـائـر دـن زیـاده خـدمـت ایتـدی کی ایـچـین « عـلـم » دـن مـقـصـود اولـان شـیـی
صـوـک در جـه یـه ایـصـال ایتـلـشـدـر . بـنـاء عـلـیه « عـلـمـک نـه اولـد یـفـنـه دـائـر ، ریـاضـیـاتـک
ویـالـکـز یـونـک ، تـدـقـیـق ایـلـه دـر کـه بر فـکـر صحـح و سـالم حـاصـل ایـد یـلـه یـیـلـر ؛
هر نـوع شـحـریـات حـقـیـقـیـه ده فـکـر بـشـر ک تـعـقـیـب ایـلـدی کی اـصـول مـمـومـیـه یـه آنـجـق
ریـاضـیـاتـده تـصـادـف ایـدی یـلـر . چـونـکـه دیـکـر هـیـچ بر عـلـمـده مـسـائـل بـو قـدـر
مـکـمـلیت ایـلـه حـل ایـد یـلـه مـش و نـتـایـجـک اسـتـخـراجـی ده بـو قـدـر مـتـلـه یـور و دله مـشـدـر .
ایـشـته « قـونـتـیـزم » دینـیـان « فـلـسـفـه مـثـبـته » نـک مـؤـسسـی اولـان او کـوسـت
قـونـتـن نـقـطـه عـز مـتی بـو نـقـطـه دـر .

قـونـت اولـا عـلـمـک تـعـر یـفـی ، تـعـهـیم صـور تـیـله ، ریـاضـیـاتـک تـعـر یـفـنـدن اـتـنـبـاط

ایتمش ؛ ثانیاً تحریرات علمیده تعقیبی اقتضا ایدن اصولی ده ریاضیاتدن
اقتباس ایشدر .

فلسفه مثبتہ نك اساسی كافه حادثاتك [۱] برطاقم قوانین ثابتیه تابع
بولدیغنی ؛ فقط بونارك كرك اسباب اولیه ، كرك علل غائیہ سنه وصول
محال اولدیغنی قبول وتصدیق ایتمكدن عبارتدر .

بو بر حقیقتدر كه كافی درجه ده علوم طبیعیہ كورمش اولانلر بیلہ انكار
ایده مزله . فی الحقیقه بوكون هر كس بیلیر كه بر حادثه طبیعیہ مك ایضا حندن
مقصد ، هیچ بر زمان او حادثه نك علت غائیہ سنه كوسترمك دكلدر ؛ بلكه
بو حادثه نك حصولی نه كبی احوال و شرائط داخلنده ممكن اولدیغنی ومعلوم
اولان دیگر حادثه نه صورتله مربوط بولدیغنی ارأه ایتك در . بوجهی
ایضاح اینچون بر مثال ایراد ایده لم :

معلوم اولدیغنی اوزره كائناتك حادثات عمومیه سی [حادثات فلكیه] .
بوكون نیوتون طرفسندن كشف اولونان « جاذبه عمومیه » حادثه سیلہ
ایضاح ایدلمكده در . چونكه بو حادثه عمومیه ، یكدیكرندن بك بعید ظن اولونان
خوف ، كسوف ، مدوجر كبی بر چوق حادثات فلكیه نك ، عین حادثه نك
صورت مختلفه تحتده كورولمسندن باشقه برشی اولمادیغنی ارأه ایتمكدن در .
حال بوكه بو حادثه عمومیه ، بك زیاده الفت حاصل ایتدیكمز و « ثقلت »
دیدیکمز دیگر بر حادثه نك ساده جه تعمیم ایدلمش صورتسندن باشقه برشی
دكلدر . بوكون جاذبه عمومیه ایله بالجهله حادثات فلكیه نی ایضاح ایتدیكمز
خالده بزه بر کیسه : « ثقلت ویا جاذبه عمومیه » نه در ؟ بو حادثه نك سبب اصلیه
ندن عبارتدر ؟ دیه جك اولسه بوسؤلره جواب ویره میز . یالکز جواب

[۱] بوراده خاندانن مراد یالکز حادثات طبیعیہ دكلدر ؛ بلكه خاندانن
اجتماعیه ده بونده داخلدر .

سویه میزدکل، فلسفه مثبتة نقطه نظرندن بومسئله نك حله ده امکان بوله مايز.
 بوكي سؤاللري حكمت مافوق الطبعه علماسنك يك دقيق اولان تخیلات
 و تصوراته ترك ايدرز. بالفرض برصاحب فن ثقلت اجسامك
 منشأئی اجزای فردیه اجسامك حرکات اهتزازیه سنده بولمش اولسه،
 بو سؤاللر عینیه اجزای فردیه نك اهتزازاتی حقه ده وارد اوله جفتدن مشکلات
 ثقلندن اجزای فردیه نك اهتزازیه انتقال اتمش اولوز. مع مافیه
 اهتزازات جزء فردیه نك اسبابی ده ینه مجهول ومهم قالیرا

خلاصه بر حاده نك ایضا حندن او حاده نك ماهیت حقیقه سی، سبب
 اصلینی بکلمه میلدیر؛ بلکه بو حاده نك دیگر حادثاته اولان ارتباط نك
 اراة و بزجه ده معلوم بر صورتده افاده ایدلمه سته منتظر اولما لیدر. ایسته
 ایضاحات فیه دن اسحصال ایدیه بیله جك شی بوندن عبارتدر. بو کون
 هیچ بر عقل سنیم صاحبی ده ایلری به کیمه بی دوشونمز؛ چونکه کیده مزه

فلسفه مثبتة نك صفت کاشفه سی لایقوله اکلایه بیلک ایچین فکر
 بشرک، طریق ترقیده نه صورته تجلی ایلدیکنی نظر تدقیقندن کچیرمک
 اقتضا ایدر. ایسته فکر بشرک اک ابتدائی حالندن شمعیکی حالنه قدر
 تدقیقات اجرا ایتدیکی دائره لرده کی صورت ترقیسی نظر دقته آله رق
 اوکوست قونت بر «قانون عمومی» کشف ایتشدرکه بوقانون کرک حال
 حاضرک تهیه ایتدیکی معلومات، کرک ماضینک احضار ایلدیکی شهادات
 ایله — کندیجه — مرتبه ثبوت واصل اولمشر.

قونتک کشف ایتدیکی بوقانون، معلومات مکتسبه مزک هر شعبه سنک
 اوج مختلف دور ویا حالدن مرور اتمه سی ماده سیدر. بواوج حاله صره سیله
 «قونت» «حال موضوع» [Etat fictif]، «حال مجرد» [Etat abstrait]،

« حال مثبت » [Etat positif] ناملرینی ویرمشدرد . [۱] بو قانون عمومی نی اثبات ایتک و نتایج مهمه نی استخراج ایتک بالطبع بومقاله نك موضوعی خارجنده در .

قونت فکر بشرك ، قانون تکامله توفیقاً ، یکدیگرینه تعاقب ایدن بو اوج حالی بر انسانك صباوت ، شبات ، کهولت حالرینه تشبیه ایدر . قونت بو تشبیه ایله بر حقیقت میدان قویمق ایسترکه اوده دائماً بو اوج حالده انسانلر موجود اولدینی کبی فکر بشرك بو اوج حالی ده دائماً موجوددر .

بو اوج حال حادثاتك ایضاحی ایچین یکدیگرندن فرقلی اوج نوع فلسفه وجوده کتیرمشدرد که بونلرده «فلسفه موضوعه» ، «فلسفه مجرد» ، «فلسفه مثبت» دن عبارتدر . بو اوج نوع فلسفه دن برنجیسی ذکای بشرك ضروری اولان نقطه عزیمتی ، اوچنجیسی ذکای بشرك نقطه مواصلتی ، اینکنجیسی ده مختصراً برنجیسنندن اوچنجیسنه انتقاله خدمت ایدن بر حال متوسطی در .

فلسفه موضوعه ده فکر بشرك تدقیقاتی حادثات مشهوده نك اسباب اولیه و علل غایه سی اوزرینه توجیه ایده رك حادثات مذکورہ نی بر قاج مؤثر ك دوغروندن دوغرویه اراده مطلقه سی اثری اولمق اوزره تاتی ایدر . کائناتده مشهودمن اولان بعض خارق العاده احوالی ومثلاً بر آفت ارضیه و یا سماویہ نی بو مؤثراتك - هیچ بر قانونه تابع بولونمایان - مداخله سیله ایضاح ایلر .

فلسفه مجرد ایسه فلسفه موضوعه نك بر صورت معده عمومیہ - یدر :

[۱] بو اوج حاله اوکوست قونت

Etat théologique, état métaphysique, état scientifique.

ناملرینی دخی ویرمشدرد .

بو فلسفه ده خارق العاده فرض اولان . وجود مؤثر لر برینه « قوای مجرد » اقامه ایدلمشدر . بوقوای مجرد ، موجوداتده شخصیتدن عاری اوله رق تصور اولونان ماعتلدرکه بونلر بالذات مشهودمن اولان حادثاتی تولید ایدمیلک استعدادینی حائردرلر . بو حانه کوره بر حادثه نك ایضاحی بو حادثه نی تولید ایدمیله جك بر « ماهیت مجرد » ویا بر « قوه مجرد » نك قبولی دیمك اولور .

الحاصل فلسفه مثبتده فکر انسانی ، معلومات مطلقه استحصالی محال اولدیفنه یقین حاصل ایدمك كائناتك منشأ و غایتی تحریدن واز کچر ؛ حادثات مشهودنك اسباب مثبت سنی تعیین ایچین محاکماتی مشاهداتی ایله مزج ایلهرك حادثات مذکورنك تابع بولندیقی قوانینی کشفه جهد ایدر .

فلسفه موضوعده « معبود » ویا « اله » نامی آلتنده بر برینه تابع اولمایان بر جوق وجود مؤثر ك رفی و بونلر كانه سنك برینه كائنات و مکنوناتی اداره ایدن بر « وجود باری » نك قبولی بو نوع فلسفه نی لایق اولدیقی مرتبه کاله ایصال اتمشدر .

فلسفه مجردده ایسه حادثات مختلفه ایچین مختلف برر ماهیت مطبقه ویا بر قوه مجرد تصور ایدیله جکی برده بالجمله حادثاتك یكانه منبع و مصدری اولق اوزره « طبیعت » نامیده عمومی بر قوه مجرد نك قبولی ده بو نوع فلسفه نی ده غایه منه ایصال اتمشدر .

فلسفه مثبتیه کنججه ، بوده مشاهده اولنه بیان بالجمله حادثاتی بر حادثه عمومی نك حالات خصوصیه سی اولق اوزره ایضاحه سی ایتدی کندن بو مقصدنك حصولی حائنده فلسفه مذکورده مرتبه کاله وصول بولمش دیمك اولور . آنجق حال حاضرده بو مرتبه کاله وصول ممکن اوله مدینی کبی بو

امكان احتمالی ده میسر عد ایدیه مه مکده در . واقعا حال حاضرده حادثات ضیائی، حروری، صوتیه ایله حادثات الکتریقیه و بر درجهیه قدر حادثات مقناطیسیه بر حادثه اهترازیله ایضاح اولنه بیلور ایسه ده حادثات فلکیه یی بوبله بر حرکت اهترازیله ایضاحه امکان کوروله مه مکده در .

خلاصه فلسفه مثبتیه نك یكانه املی، حادثات میانندکی ارتباطی تعیر آخرله قوانین طبیعیه یی کشف ایتك، و صفت کشفه سی ده فکر بشری بونلرك ماهیت حقیقیه لرینی تحریر ایتك کبی بهبوده اشتغالدن منع ایتك در . اوت ا فلسفه مثبتیه کائنات و مکنونات اسباب اولیه و علل غائییه سنی تحریر و تعیین ایتك داعیه سنده دکلدر! فلسفه مجرد ایسه بالعکس بوکبی اسرار علویه یی کمال سهولته، الدقیق تفصیلاتنه وارنجهیه قدر، ایضاح ایدر .

ایشته فلسفه مثبتیه دن مقصد بو صورتله تعیین ایتدکن صوکره حال حاضرده نه رادهیه واصل اولدیقی واکال و اتمامی نه یه متوقف بولدیقی بیلک ایجاب ایدر . اول امرده شوراسنی بیله لیدرکه معلومات بشریه نك شعبات مختلفه سی یوقاروده ذکر اولونان اوچ خاللدن عینی سرعتله کچمه مشلر و کافه سی بر آیدمه حال، مثبتیه کیره مه مشلدر . مثلاً اول بر نظریه مثبتیه اقتران ایدن حادثات، بسیط اولمالرندن دولایی «حادثات فلکیه» بوندن صوکره «حادثات حکمیه»، ده ا صوکره «حادثات کیمیویه» و تهایت «حادثات عضویه» در .

بو اهتلاک مبدائی تعیینه کلنجه : بوده دیگر بعض وقایع معظمه بشریه کبی محال درجه سنده مشکلدر . فی الحقیقه بوانقلاب، اول آتیه واسکندریه دارالفنونلرینک تشکیلندن ثانیاً ضربلر طرفندن علوم طبیعیه نك اورویای غربیه اداخلندن بری متمادیا وقوعه کلشدر . فقط هر حالده باقون، و دقارتک تصوراتی ایله کپلر و غالیله نك کشفیاتک تاثیرات

مرکبه سنک فکر بشره القا ایلدیک سرعت سایه سنده در که فلسفه مجردیه مخالفت قطعیله ایله مخالف اوله رقی فلسفه مثبتیه اثبات وجود ایتشد.

تقریباً اوج عصردن بری افکار بشری استیلا ایدن بو فلسفه مثبتیه عجباً هر صنف حادثاتی احاطه ایده بیایرمی؟

بو سوآله حال حاضرده «خارا» جوانخی و بر مرک ضروریندر. فی الحقیقه بو قاروده تعداد اولونان درت صنف حادثات میاننده بر نقصان مشاهده اولونور که اوده «حادثات اجتماعی» در.

حادثات اجتماعی، حادثاتک الک مشوشی، انک زیاده یکدیگریک متناهی بولوندیغی ایچین دیگر لرینه نسبة پک بطائله ترقی و تکامل ایتمکده در. ایشته فلسفه مثبتیه ایام ایچین بر طرف ایدلسی اقتضا ایدن نقصان، بوندن عبارتدر. فکر بشر میخانیک بر «حکمت سماویه»، کرک میخانیک، کرک کیموی بر «حکمت ارضیه»، کرک نباتی، کرک حیوانی بر «حکمت عضویه» تأسیس ایتمش اولدیفندن بونلره برده «حکمت اجتماعی» علاوه سیله علوم تجربیه بی اکمال ایتک زمانی کیشدر.

اوکوست قونستک آلتی جلددن مرکب اولان درس لرندن برنجی مقصودی بویله بر «حکمت اجتماعی» تأسیس ایتک ایدی.

فقط قونستک درس لرندن مقصد عمومی، یالکز حکمت اجتماعی تدریسی دکل بلکه «فلسفه مثبتیه» تدوینی اولدیفندن بالطبع معلومات بشریه سارونک فلسفه سنی ده بونده تلخیص ایتشد.

اوکوست قونت کتاب فلسفه سنی، هر علمه دائر آریجه بر درس ویرمک اوزرده یازما مشدر؛ بالعکس شعبات علومدن هر برینک فلسفه مثبتیه هیئت مجموعه سیله اولان مناسباتی کوسترمک اوزره یازما مشدر. ایشته

بو مقصدك حصولی تأمین وشعبات علومك اولافلسفه مافوق الطبیعه، بعده فلسفه
مثبتة شكله دخوللرنده تعقیب ایلكلری سلسله مراتبی اراؤه ایچین بوناری
تصنیفه مجبور اولمش وبونده قونت علومك، كندیلرینه عائد اولان حادثادن
درجه تجردلرینه كوره، تابعیت متوانیه و مربوطیت منطقیه منی، اساس
التمخاذ ایتشدر [۱]

ایشته قونت بونقطه نظر دن علوم موجوده نی بوجه آتی آلی شعبه یه
تفریق و هر شعبه نی فنون مختلفه یه تقسیم ایتشدر :

۱ — ریاضیات	(Mathématiques)
۲ — هیئت	(Astronomie)
۳ — حکمت طبیعی	(Physique)
۴ — کیمیا	(Chimie)
۵ — حکمت عضویه	(Physique organique)
۶ — حکمت اجتماعی	(Physique sociale)

اوکوست قونتك ریاضیاتی مرتبه اولایه وضع ایتمسی ایکی مقصده منی در :
بونك بری ریاضیاتك فنون موجوده نك اك قدیمی و اك مكملی بولماسی
دیگری ده فلسفه مثبتیه الاول داخل اولماسی در

بو آلی شعبه نك ترتیبده قونتك نظردقته آلدیجی شی، حال مثبتیه تاریخ
دخوللری در . فی الحقیقه ریاضیات حد ذاتنده مثبت اوله رق باشلامش
اولدیغندن قدیم یونانلیردن بری بودورده ترقی ایده گلشدر . بوندن صوكره
حال مثبتیه داخل اولان علم هیئت در كه اوده كپلك تدقیقاتیه ابتدا ایدر ؛
دها صوكره حال مثبتیه داخل اولان حکمت طبیعی بعده کیمیا ونهایت حکمت
[۱] كرك قونتك، كرك سپنرك تصنیفه دائر بو مجموعه ده بر مطالعه نشری
مقرر در . صالح ذکی

عضویه در که بونلرده نظیر نظیره غالبه ، لاوازیه ، بنویل زمانلرینه تصادفی
ایدر لر . حکمت اجتماعییه کلبیه قونته کوره هنوز تأسس ییله ایتمه مش ایدی .
شعبات علومک حال مثبته دخوللرنجه مشهود اولان بوتأخرات ایسه
حادثاتک عینی درجه ده بسیط اولما لرندن ناشیدر . شویله که : حادثاتک
بسیطی حادثات ریاضیه ، بوندن صوکره حادثات هیئیه ، دهاسوکره حادثات حکمیه ،
حادثات کیمیویه ، حادثات عضویه ونهایت درجه ده مغلق اولان ده حادثات اجتماعییه در .
قونت فلسفه مثبته سنده بو آلتی شعبه فنونک اصولندن بحث ایتدکن
صوکره اک بسیط نظریات ریاضیه دن اک عالی تصورات اجتماعییه قدر .
شعبات سته نک توالی و تعاقبی مسئله سنی نظر اعتباره آلمشدر . چونکه
قونته کوره فکر بشری فلسفه مثبته نقطه نظرندن تدریجاً اعتلا ایدن
بوتسلسل ماده سیدر . حادثاتک طبیعی اولان برتسلسله توفیقاً یکدیگرندن
دها مکمل ودها واسع حالاتک تعاقبی نظریات مثبته مختلفه میاننده قطعی
وعمومی اولان رابطیه یی تشکیل ایدر .

بویله بر وحدت فلسفه نک حصولی ایچین نظریات مثبته مختلفه یه مبدأ
اولان ریاضی ، هیئیه ، حکمیه ، کیمیویه ، حیاتی ، اجتماعی نقطه نظرلردن
برینک دیگرلرینه حاکم بولونمیه سی اقضا ایدر . ایسته قونته قبول ایتدیگی
سلسله یه کوره بو حاکمیت یا علوم ریاضیه یه و یا خود علوم اجتماعییه ویرملک
و چونکه بونلردن بری بهمه حال مبدأ دیگرکی متنا ائخذ ایدملک ایجاب
ایلر . واقعا برجهتندن ، قوانین ریاضیه و میخانیکیه نک حادثات طبیعییه نک
کافه سته تطبیق و تعمیمی ممکن اوله بیلسنه بناء فلسفه ریاضیه نک دیگرلرینه
اولان حق تقدیمی تصدیق ایدیا بر ایسه ده دیگر طرفدن فلسفه اجتماعییه نک ،
فلسفه مثبته نک حدودی داخلدن قالمق شرطیله ، حاکمیت فکرییه یه دوعروندن
دوعضویه ناهزد بولوندیغی ده انکار ایدیه من .

ایشته فکر ریاضی ویافکر اجتماعیدن هانکیسنک دیکرینه ترجیحی
بجشنده قونت، فلسفه مثبتہ نك تأسسنه قدر برنجینک حاکیتی قبول و تصدیق
ایندیکی حالده، بوندن سوکره ایکنجینک نظریات حقیقیه رهبر اولماسی
لازم کله جکنی بیان ایتشدرد. قونت انسانیتک تکامل تامی قوانین طبعیه به
ارجاع اولوندقدن سوکره مقام حاکمیته فلسفه ریاضیه یرینه فلسفه اجتماعیه نك
اقتصادی لزومی احساس ایتشدرد. قونت دیرکه [۱]:

«بوکتابک آلتی قسمنک هر برنده علوم ریاضیه بی هر نوع قطعیت منطقیه نك
ایلك منبعی اولمق اوزره توصیه ایلدیکم جهتله بو نوع هولومک تأثیرات
فلسفیه سنی انکار ایتدیکم شبهه ایدیه من. کنجلیکمدنه تفکرات عمیقہ مک هیئت
مجموعه سنه الک مناسب بر نقطه عزیمت اولدینی کی بجه صمیمی بر مشغولیت یومیه دن
عبارت بولماسی ده دکامک قوای اصلیه سنی ادامه به سبب اولشدرد؛ فقط
دیگر طرفدن عینی درجه بر صحت و قطعیتله بزجه ثابت اولشدرکه تصورات
ریاضیه، ماهیتاری اعتباریله بر عمومیت قابلیتی اولان بر فلسفه حقیقیه مکمله نك
تشکیلنه اساساً کافی دکلدرد.»

ایشته اوج درت عصردن بری فلسفه موضوعه ویا مافوق الطبیعیه
یرینه قائم اولمق اوزره بر فلسفه جدیدہ نك تشکیلی ایچین وقوعه کلن
تشبہاتک ثمره سز قالمه سنی قونت بوفلسفه جدیدہ نك جزئی کلی بر فرق
ایله فلسفه ریاضیه اوزرینه ابتنا ایدلمه سنده کی عدم اصابته حمل ایدرد.

«اجتماعی بر نقطه نظرندن باشقه بر نقطه نظر اوزرینه تأسیس ایدیلہ جک
اولان بر فلسفه [فلسفه حکمیه کیمویه، فلسفه هیئیه، فلسفه عضویه]
ده قوانین طبعیه نك لایتقیر اولماسی ماده سی، اول امرده ریاضیاتدن
اقتباس ایدیلن بر حقیقت اولقله برابر، فکر ریاضی ایله کافی درجه ده توسیع

و تعمیم ایده مز. چونکه قوانینی مضبوط اولان حادثات ریاضیه [هندسیه ویا میخانیکیه] صولک درجده بسط اولدقلرندن بو حقیقت فلسفیهیی و قوعات سماویه نك غیری حادثاتده تعمیمه یاریم ایده مز. ایسته بونك ایچین درک عصر حاضرده بیله برچوق ریاضیون بر ازقاریشیق بر حادثه طبیعی و علی الخصوص قدرت بشریه نك تعلق ایتدیکی حادثات اجتماعیه نك قوانین ثابتیه تابع بولونمقلرینه قائل اولمشلردر .

بونقظه نظرندن قونت حساب احتمالاتی بیله منجر فادن عد ایده رک عاده بونی «خیال محال منطقی» اولمق اوزره تلیق ایتشدر .

واقعا دیگر فلسفه حکیمه — کیویه و فلسفه هیئیده بوکی «خارق الطبیعه» شیلره تصادف اولمادینی و بالعکس قوانین طبیعه نك لایتغیر اولدیغی تدریجاً کوریلور ایسه ده بو حقیقتی انک مشوش و انک مغلک حادثاته تعمیم ایتک قابلیتی آنجق فلسفه اجتماعیه منحصر بولونیور. بنابرین قونته کوره فلسفه مثبتیه نك، ریاضی نقطه نظرندن دکل اجتماعی نقطه نظرندن تأسیس ایدلش بولونمسی لازمدر. زیرا یالکز بونقظه نظر نظریات مثبتیه میاننده بر وحدت وجوده کتیره بیلیر؛ ریاضی نقطه نظری ایسه بر طاقم فرضیات اوزرینه مبتنی بر رابطه غیر کافی و عمیقته تشکیل ایدر .

ایسته بوضورتله تأسیس ایدن بر فلسفه مثبتیه توفیقاً فکر انسانی مکنوناتک اسباب اولیه و علل غاییه سنی تحری کی بر طاقم خیالاتدن واز کچرک بونلر میاننده جاری اولان قوانینک تدقیقنه حصر نظردقت ایده جکندن کرک خصوصی کرک عمومی حیات حقیقه مزی اصلاحه چاره جو اولور. چونکه اجتماعی نقطه نظرندن اکتساب معلوماتن مقصد تکامل بشریت خدمت ایتک اولدیغندن معلومات مکتسبه ده بونقظهیه حصر ایدلک ایجاب ایدر .

قونت فلسفه مثبتی بویه بر نقطه نظر اجتماعی اوزرینه تأسیس
ایتدکدن صوکره حادثات اجتماعیة نك تابع بولوندیخی قوانیدن باحت اولمق
اوزره برده « علم اجتماعی » وجوده کتیرمک ایسته مشدر.

قونت کندی زمانه قدر حادثات اجتماعیة بی تدقیق ایدنارک یا اعتباری
و یا مافوق الطبیعی بر نقطه نظر دن حرکت ایتدکلرینی کورورک بونوع
حادثاتی حال مثبت ارتقا ایتکه چالش مشدر.

بونک ایچین کندیسی کرک سیاست ، کرک مذهب ، کرک فلسفه ده
موجود مسالک مختلفه بی نظر تدقیق دن کچیرمش و بونلرک کافه سنی هیئت قدیمه
اجتماعیه قارشی بر آلت هجوم اولمق اوزره تلتی ایش مشدر .

قونتک قبول ایتدیکی اساس ، وجدانک حریت مطلقه سی در . بونک
معناسی هر فکر ، و بونی افاده ایچین استحصال ایدیلن هر تعبیرک ساده بر اخطاردن
تأثیریه قدر هر نوع مجازات دن معاف اولماسیدر . حتی قونت دیرکه : فلسفه
هیئه ، فلسفه حکمیه و کیمویه ، فلسفه فسیر لوجیه ده حریت وجدان یوقدر .
چونکه ارباب وقوف طرفدن در میان اولان قواعد اساسیه بر کیمسه
اینانیمه حق اولسه بو کیمسه بدالاتی ایله اتهام ایدیلیر . اجتماعاتده ایسه
بویه دکلدر . چونکه بوراده قوانین قدیمه موقع اقتدار دن اسقاط ایدلمش ؛
فقط هنوز یرلرینه قطعی برر شی ده وضع ایدلمه مشدر .

تأسیس ایتک ایتدیکی علم اجتماعیة نك اصوله کلنجه ، بوده دیگر علومده کی
اصولک عینی در . یعنی قیاس و استقرا طریقله تجارب و مشاهدات دن
استعلام و استیضاح در . فقط بوراده قونت بر مسلک جدید ابداع ایت مشدر .
شویله که : معلوم اولدنی اوزره استقرا ، علمه حادثات بسیطیه طاق قوانینی اعطا
ایدر ؛ بو قوانین تعین ایتدکدن صوکره قیاس طریقله ده مرکب اولان حادثاتک
قوانینی استخراج ایدیلیر . چونکه حادثات مرکبه نك تدقیق قوانین عمومی

اعطا ایدہ من۔ حال ہو کہ عالم اجتماعیہ حادثات بسیطہ افرادک افعال و حسیاتندن عبارتدر کہ ہونلرک قانونلری دہ طبیعت بشریہ نك قوانینندن باشقہ برشی دکلدر۔ حادثات اجتماعیہ ایسہ ہو حادثات بسیطہ نك نتیجہ سیدر۔

ہو حالہ تشکیل ایدیلہ جک علم اجتماعی مثبتی طبیعت بشرک قوانین عمومیہ سندن استخراج ایتک و وقایع تاریخیہ بی دہ ہوا استخراج نك صحتہ بر دلیل اتخاذ ایتک ایجاب ایدر۔ ایشتہ قونته کلنجہ یہ قدر علم اجتماعینک نظریہ سی ہوندن عبارت ایدی۔ قونت ہونظریہ بی زد ایتمش و دیمشدر کہ :
 « طبیعت بشریہ نك قوانین عمومیہ سندن برطاقم نتائج استحصال اولونور؛
 ہونتاچ تاریخیہ مضبوط اولمیان واولسہ دہ پک ناقص ہولونان ترقی بشرک صفحات اولیہ سنہ عائد ہولونور۔ فقط جمعیت ترقی و تکمل ایتدجہ وقایہ دہ دھا زیادہ معین اولہرق ضبط اولونور۔

وقایع تاریخیہ نك تابع ہولندقلری قوانین طبیعیہ یہ مصدر اولان انسانلر « مخلوقات عمومیہ » ذیلان مخلوقات مجردہ دکلدر۔ بالعکس جمعیتک تولید ایتدیکی مخلوقات تاریخیہ، وقایع دہ ہونلرک حصولہ کتیردکلری و قایمدر۔ صورت مجردہ اولہرق نظر اعتبارہ آلمان وقایع تاریخیہ ہیچ برکونا تعمیہ مساعد دکلدر۔ ہو حالہ تاریخنقن قیاس طریقہ استخراج ایدیلہ جک نتیجہ جزئی کلی احوالہ قریب برظندن عبارت اولور۔ واقعات تاریخ بشریہ ترقیات بشریہ ایچون برمجرا، بر طریق ارادہ ایدر ایسہ دہ بورادہ کی جریانک برقانون اولدیغی۔ بالذات اثبات ایدہ من۔ ہو حالہ فسیولوژی اوزرینہ مؤسس اولان پسقولوژی یہ مراجعت ایدلہ لیدر۔

خلاصہ طبیعت بشریہ نك قوانین عمومیہ سی علم اجتماعینک جملہ معلوماتی حکمنده در۔ فقط ہو معلوماتک صورت استعمالندہ علوم طبیعیہ دہ جاری اولان اصول عکس ایدلشددر : علوم طبیعیہ دہ بر شخص ویا برشی

اوزرینه اجرا ایدیلان بر تجربه خصوصیه قیاس طریقله استخراج اولنان قوانین عمومیه بی تحقیقه خدمت ایدر. علم اجتماعیه ایسه بر تجربه خصوصیه فکری بر قانون عمومیه سوق ایدر؛ قیاس طریقله بولونه جق نتیجه ده بوقانونک صحته یارديم ایلر. مثلاً تاریخک شهادتی اوزرینه ابتدا اولونان بر نظریه اجتماعیه طبیعت بشریه نك قوانین عمومیه سندن برینه منافی بولونه جق اولور ایسه تاریخک فاضبط ایدلدیکنه ویافنا تفسیر اولوندیغه حکم اولنهرق نظریه مذکوره باطله عد ایدیلیر .

نظریات اجتماعیه ایله مشغول اولان فیلسوفلر میاننده همان هیچ بری قونت دن اول نظریات مذکوریه تدقیقات تاریخیه اوزرینه تاسیس ایتمه مشلر ایدی : چونکه آرتق تاریخده احوال متشابهه تخری ایتک کبی بر اصول عامیانه دن وبواصولک بر قانون کشفی منج اوله جنی حقیقه کی اعتقاددن قطعاً فراغت ایدلشدر. بوکون تاریخه وقایع واسبابدن متشکل برسلسله نظریه باقمايان رجال سیاسون زمانک سویره عرفانده کوروله مه مکدر. خلاصه استوارت میلک دیدیکی کبی اوکوست قونت «علم اجتماعیه» اصولی وضع ایدرک بونوع معلومات بشریه نك ترقیسنه خدمت ایتشدر . [۱] واقعا کنیدیسی بویه بر علم ایجاد ایتمه مش ایسه ده بو علمک ایجادینه امکان ویرمشدر. قونتک اصول تحلیل تاریخیسی ایله علوم طبیعییه مخصوص اولان فلسفه مثبته سی نامهی الی الابد ابقایه، مع زیادقر، کافیدر .

صالح فک

[۱] «Sociologie» تمیری ده اوکوست قونتک در .